

Framnäskursen- ett Varumärke för Piteå?

Då och då dyker en gammal vision upp om att bilda Förbundsstaten Norden. Den skulle med en gemensam författning, ett gemensamt styre och med drygt 25 miljoner invånare bli en stark aktör på den europeiska arenan. Om detta någon gång blir en verklighet hävdar samhällsdebattören och historikern Gunnar Wetterberg i "Förbundsstaten Norden" att "om förbundsstaten bildas kommer det att finnas starka incitament att lära sig varandras språk- i långt högre grad än i dag även finska och isländska."

Språket har alltid verkat som ett hinder för ett utökande av det nordiska samarbetet. Ragnar Lassinantti, är den som såg till att göra språkbarriären lägre med hjälp av språkkursverksamheten. Han såg till att medel skapades för att kunna genomföra språkkurser för vanligt folk, "kockar och generaler, alla var välkomna" berättar Per Flygare, dåvarande verksamhetsledare för Föreningen Norden i Norrbotten. 1972 startade svenska språkkurser för finländare på Framnäs Folkhögskola. Lassinantti och dåvarande rektorn vid Framnäs folkhögskola, Jarl Dahlbom, tog 1974 initiativ till att sammanföra finnar och islänningar till denna språkkurs. De nordiska länderna har ju en likartad kultur och en sammanflätad historia. Under 1970-80-talet var det stora grupper på nästan 70 personer uppdelade i flera grupper som deltog i kursen. Så småningom, 1978, startade kurser på Island för nordkalottingar. Tillsammans med Pohjola-Norden har kurser i finska språket genomförts sedan mitten av 1960-talet i Rovaniemi, Jyväskylä, Tammerfors och Vasa. Många norrbottningar tog tillfället i akt för att lära sig och förstå grunderna i det finska språket och lära känna varandras kulturer under 2 sommarveckor. "Språkkursrörelsen" har varit ett viktigt instrument för att skapa breda och medborgerliga kontakter i det nordiska samarbetet.

Framnäskursen benämns "Intensiv språk- och kulturkurs i svenska" och pågår under 14 sommandagar oftast i slutet av juli-början av augusti. Merparten har genom åren förstås varit finska deltagare, som i sitt yrkesutövande behövt använda sig av det svenska språket. Många som läst svenska vid sommarkurserna på Framnäs har mer eller mindre haft en koppling till offentlig verksamhet. Deltagarna vill lära sig svenska för att klara jobbet. Svenskkunskaper är ju en nödvändighet i Finland, särskilt om man arbetar inom stat och kommun. Idag har man särskilt anledning att oroas över svenskans ställning i Finland. Sannfinländarna vill skrota svenskan i Finland. Röster hörs för att införa ryska som andraspråk.

Jag minns att sommaren 2006 hade vi ett 20-tal islänningar som deltog på kursen. Deltagarna hade sin verksamhet inom sjukvård, turism, administration el.dyl. Många hade på jobbet varit kontakt med svenskar och svensk handel och därför var utökade svenskkunskaper viktiga för dem. Det lär finnas en grupp på Island som benämner sig "Framnäsfararna". Det är isländska f.d.kursdeltagare, som alla studerat på Framnäskursen under åren. Gruppen lär bestå av c:a 400 personer. Efter finanskrisen på Island 2008, lamslogs mycket av landets verksamhet.

Piteå har en vänort i Ryssland, nämligen Kandalaksja. Sedan 1990 har otaliga utbyten mellan Piteå och Kandalaksja skett. Erfarenhetsutbyten inom skola, sjukvård, fackföreningsverksamhet och inte minst kulturella utbyten har skett. I Kandalaksja anordnades studiecirkel i svenska och en sommar erbjöds deltagande för 5 personer som alla deltagit i en studiecirkel i svenska på orten. På så sätt inlemmades även Kandalaksja i det nordiska samarbetet. Någon sommar har även vuxna deltagare från forna Karelen, som i sin hemstad Sortavala studerat svenska, deltagit på Framnäskursen.

De senaste åren har inriktningen på Framnäskursen ändrats något. Finskspråkiga elever i Finland har obligatorisk svenskundervisning på grundskolan och på gymnasiet och svensktalande elever studerar på motsvarande sätt svenska. Gymnasieeleverna skriver studentskrivningar i svenska i årskurs 3. Ett ypperligt sätt att förbereda sig inför dessa är att delta i Framnäskursen och vistas i en i svenskspråkig

miljö. De flesta elever har "levererats" från 7 olika gymnasieskolor från en rent finskspråkig region, nämligen området kring Jyväskylä. Tydliga förbättringar har påvisats i provresultaten hos de elever som deltagit i Framnäs kursen. I Äänekoski finns en lokalavdelning av Pohjola-Norden. Där finns några sanna eldsjälar, nämligen Seppo Kotaniemi och Henrik Kainberg. Oförtrutet har de verkat för att göra det möjligt för gymnasieelever att kunna söka och delta i Framnäs kursen. De kommer på rekommendation av sina lärare, så ett tydligt urval görs! "Många bäckar små..." är den arbetsdevis man utgår från. Ingen fond är för liten för att söka ekonomiskt stöd från, alla idéer prövas för att möjliggöra ett deltagande för dessa elever på Framnäs kursen. Genom åren har fler än 300 gymnasieelever studerat svenska under dessa sommarkurser hos oss. Det är en stor utbildningsinsats som gjorts genom åren! Intresset att få komma till Framnäs ökar och ökar. Från början deltog elever från 2 gymnasier, 2019 deltog elever från 7 gymnasieskolor. Dessutom har man från Pohjola Norden, Helsingfors, gjort det möjligt för gymnasieungdomar från hela Finland att söka till Framnäs kursen. En utlysning av kursen görs, eleverna söker via ett digitalt CV i form av en essä, en videoinspelning eller också rekommenderas man av sina lärare och därefter görs urvalet. Över 90 elever sökte till de 25 platser som erbjöds sommaren 2018. Därmed fick vi en rejäl påfyllning av elevantalet. Sommaren 2018 deltog 49 ungdomar och 2019 38 ungdomar.

Befolkningsstrukturen har de senaste åren förändrats i viss mån här i Piteå. Ett stort antal ensamkommande asylsökande ungdomar och familjer finns nu här hos oss. Integrationstanken har varit stark under Framnäskursen de senaste åren. Stöd från t.ex. Region Norrbotten har möjliggjort ett deltagande för gymnasieelever som går på Strömbackaskolans språkintruktionsprogram. De senaste åren har därför ungdomar från Afghanistan, Somalia, Eritrea, Syrien, Kongo bl.a kunnat delta. På så sätt tycker vi att vi kunnat stärka integrationen genom ett deltagande i språkkursen. För att tillförsäkra sig om att eleverna tillgodogör sig kursen på bästa sätt har lärarna på Strömbackaskolan, eller någon som har god kännedom om eleverna, rekommenderat och utsett eleverna.

Piteås vänort i Island är Grindavik. Sommaren 2014 hade vi 2 vuxna deltagare från Grindavik; Frida Egilsdottir och Kristin Gisladdottir. Det finns en lokalavdelning av Föreningen Norden i Grindavik där Frida Egilsdottir är ordförande. Vi har då och då varit i kontakt med henne och genom åren har hon bistått med information om kursen och även gjort ett urval bland de sökande eleverna. Därmed har de senaste åren även, tack vare bistånd från dels Piteå Kommuns vänortspengar dels Grindaviks kommun, ungdomar från Grindavik kunnat delta. På så sätt har gymnasieelevernas språkliga bakgrund onekligen varit varierande; arabiska, finska, somaliska, dari, isländska o.s.v.. Men på kursen har den gemensamma nämnaren varit svenska! Dessa ungdomar är goda ambassadörer för hur en fungerande integration kan ske. Både i Sverige och Finland finns starka invandringskritiska röster, och förhoppningsvis har eleverna under kursvistelsen lärt sig lite mer om hur man kan arbeta och leva tillsammans. Alla bor i Norden, även om några har ett annat ursprung. Vi gör verkstad av integrationstanken!

På dagarna erbjuds deltagarna c:a 52 lektioner svenskundervisning där tyngdpunkten ligger på muntliga övningar, konversation, textläsning och studiebesök. Den pedagogiska tanken beskrivs av läraren Berit Högberg; ”vi arbetar inne i klassrummet med läs-skriv-tal- och grammatikövningar och i uteklassrummet med tillämpningsövningar i form av förberedda studiebesök och spontana möten i lokalsamhället”. Under eftermiddagar och kvällstid möjliggörs möten mellan andra ungdomar t.e.x i samband med "Balkongprojektet"- ett ungdomsprojekt som drivs i Piteå Kommuns regi. Andra kvällar anordnas olika kulturella aktiviteter på Framnäs Folkhögskola, t.ex har elever från från Musik- och dansskolan någon gång deltagit. Eftersom kursen benämns "Intensiv språk- och kulturkurs" är det ett viktigt moment att även förmedla svensk ungdomskultur.

Ibland har man verklig tur! Plötsligt ringer en projektledare från Nätverket "Svenska nu" (från Hanaholmen, Helsingfors) och erbjuder en eftermiddags-workshop med efterföljande konsert på kvällen med en känd rappare, nämligen Jesse P. Ryktet om Framnäskursens goda renommé hade spritt sig, och projektledaren tyckte att syftet med Framnäskursen väl motsvarade Svenska Nu:s målsättning om att arbeta för att skapa positiva attityder kring svenskämnet i Finland. Eleverna analyserade Jesse P.s raptexter, författade egna och bjöd modigt på egna rap-alster. Sådana inslag gav verkligen guldkant åt Framnäskursen! Och för oss som förening, som vänder på varenda krona, blir ett sådant erbjudande verkligen tacknämligt!

(Jesse P.- han som ledde work-shoppen)

Piteå med omnejd har mycket att erbjuda eleverna under icke-lektionstid. Här finns mycket att göra. Ett aktivt studiebesök på Swensbylida t.ex, där uppgiften är att språka med volontärerna som finns där under Kulturtisdagen. Här är uppdraget att ta reda på hur man steker slobben, kokar palt eller tvättar mattor bl.a. Detta redovisas naturligtvis på svenska i klassrummet dagen därpå. Ett obligatoriskt utflyktsmål är förstås vackra Storforsen. Visar sig vädret från sin rätta sida kan det vara läge för ett dopp. Något år har kursperioden sammanfallit med PDOL, något år med Nolia. I sådana sammanhang ges fina möjligheter att träna svenska IRL.

Sedan 1972 har Framnäskursen existerat år efter år i obruten följd. Förutom detta år, 2020, då coronaviruset ställde allt på ända. Redan nu fanns finansiering för minst 20 ungdomar. Språkkurserna, och framför allt Framnäskursen, har varit en profilfråga för Föreningen Norden. Vi får inte tappa den! Språkkursen är otvetydigt ett fundament i Föreningen Nordens arbete. Och ett inarbetat varumärke för Piteå!

Piteå 20200526

Gunhild Östling

